

LA BELLUERNA

Revista de l'Associació Cultural Amics de Teulada

II època - núm. 1 - Teulada, Hivern 2018

LA BELLVERNA

Revista de l'Associació Cultural
Amics de Teulada
II època, núm. 1

Teulada, Hivern de 2018

Consell de Redacció:

Mila Bisquert Salvà

Juanjo Bertomeu Oller

Juanjo Llobell Ortola

Joan Ivars Cervera

Coordina:

Joan Ivars Cervera

Edita:

Associació Cultural Amics de Teulada

SUMARI

- Editorial . 30 anys després (Joan Ivars)..... 3
- Turisme i territori a Teulada: Reflexions per a un futur més sostenible (Josep A. Ivars)..4
- Teulada-Moraira: balcó a la mar entre riurals i ceps de moscatell (Paco Tortosa)...6
- Sombras y luces del campo teuladino (Alejandro Llobell). 9
- Les ventes de Teulada i voltants (Fernando Sendra).....11
- Vías pecuarias de Teulada (José Torres) 13
- Projecte innovació educativa15 (CEIP Sant Vicent Ferrer)
- Mapes i mapes (Pau Fuster))16
- L'ACAT es mou19

Col·labora:

Editorial

30 ANYS DESPRÉS

Joan Ivars

Va ser l'any 1987, quan l'Associació Cultural Amics de Teulada va editar el seu últim número de la revista *La Belluerna*, un projecte cultural que va durar tan sols dos anys i 5 números. L'ACAT va ser fundada l'any 1984 i entre les seues activitats va destacar la publicació d'aquesta revista que anomenàvem "butlletí informatiu". Va ser un lloc d'encontre dels socis, sòcies i públic en general on els autors expressaven les seues opinions i es donava a conèixer la realitat del nostre poble.

Era aquell un món cultural eixit de la transició democràtica on encara quedaven molts horitzons per descobrir i on les infraestructures culturals del municipi eren més ben minses: sense saló d'actes, ni sala d'exposicions, ni conservatori... Un panorama de tristesa cultural que l'ACAT tractava d'enriquir amb l'organització de moltes activitats. No es pot entendre la transició (la llarga transició!) sense la presència de la nostra associació, protagonista destacada en el món cultural del poble.

Després de més 30 anys, *La Belluerna* torna a il·luminar el panorama cultural teuladí. Esperem que les nostres aportacions sobre el present, l'estudi del passat i les propostes de futur contribuïsquen a millorar i enriquir-nos com a poble.

TURISME I TERRITORI A TEULADA: REFLEXIONS PER A UN FUTUR MÉS SOSTENIBLE

Josep A. Ivars Baidal

Per al que viu a la Marina Alta, com a tants altres llocs del món, l'empremta del turisme sobre el territori és més que evident i quotidiana. Encara que caldria matissar que, a la nostra comarca, han sigut més la construcció i la venda de vivendes els grans factors de transformació territorial i paisatgística. És cert que hi ha una motivació turística associada a la compra de la vivenda (segona residència, jubilats estrangers que componen allò que s'ha denominat "turisme residencial", compra especulativa per a re-vendre la vivenda o llogar-la) però no és menys cert que hem viscut una instrumentació immobiliària de l'activitat turística.

I el procés ve de lluny, des de fa més de mig segle. Als anys seixanta el municipi de Teulada tenia uns 3.000 habitants, mentre que, al 2015, la xifra superava els 11.000. Més de la meitat es-

trangers i un 55,5% majors de 64 anys, quan a la província d'Alacant aquest segment d'edat no arriba al 30%. El municipi compta, segons el Cens de 2011, amb 5.406 vivendes principals i més de 7.000 de potencial ús turístic, front a les 271 places en hotels i 283 de càmpings. El creixement urbà s'ha concentrat a la costa, a Moraira i al seu voltant, així com a les urbanitzacions que conformen el 31% del sòl municipal, un model d'ocupació dispersa, que consumeix molts recursos naturals, dificulta la integració social i suposa una pesada càrrega per a l'administració local, malgrat l'elevada recaptació de l'impost sobre béns immobles.

Són unes poques xifres, o moltes, segons es mire, que caracteritzen un model urbà i turístic caracteritzat per un elevat consum de sòl; forta estacionalitat; una societat desestructurada entre locals, residents estrangers i immigrants laborals; una potent activitat constructiva en cicles expansius; i el predomini del sector terciari.

Un model que podem trobar a d'altres indrets de la Mediterrània i que es desenvolupa gràcies als atractius del territori però que, paradoxalment, pot

arribar al col·lapse per una desafecció absoluta als valors, i als límits, del territori.

Tanmateix, no seria just obviar que aquest model territorial ha generat unes bones condicions materials i una qualitat de vida, en general, satisfactòria, encara que no millor que en altres municipis del nostre entorn que no viuen de la construcció i el turisme. A més a més, la crisi recent ens ha avisat dels riscos d'una economia depenent de la construcció i de que resulta poc aconsellable tornar a la dinàmica de creixement anterior quan es recupere la demanda. Seguir creixent com abans és la solució? Sincerament, crec que no, encara que trobe que hi haurà moltes veus discrepants.

Quines alternatives hi ha? Modestament, proposaré una via de desenvolupament sostenible que passa per quatre eixos fonamentals:

1. Recuperar la singularitat del territori, allò que ens fa diferents i que constitueix el nostre patri-

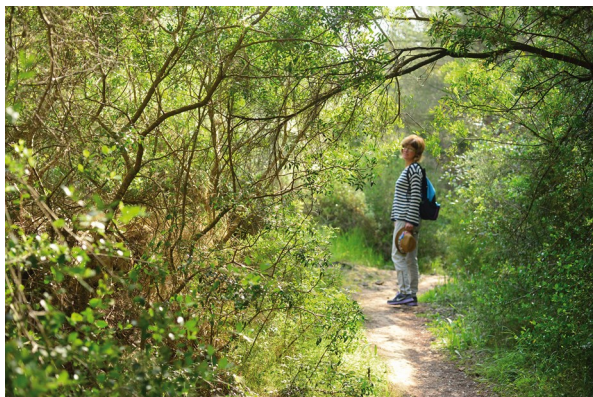
moni més preat: la franja litoral, l'agricultura i el paisatge agrícola junt amb l'hàbitat rural (riurals, pous, fonts, ...), els cascals tradicionals de Teulada i Moraira, i el patrimoni històric en totes les seves manifestacions.

2. Dotar de funcionalitat a l'espai ja construït abans de créixer més: mobilitat sostenible; espais públics; accessibilitat alternativa (sendes, carrils-bici, etc.) i universal per a persones amb discapacitat. I en relació directa amb aquest eix, millorar la integració viària comarcal, la connectivitat del territori.
3. Configurar un territori d'experiències originals: enoturisme, gastronomia, pescaturisme, turisme familiar, ... Cal involucrar a la població en aquestes activitats i, per descomptat, vendre-les als mercats emissors com a experiències vibrants, úniques, front a la venda tradicional de "xalet amb piscina".
4. Apostar per l'economia verda i el desenvolupament sostenible. La renovació d'urbanitzacions, la gestió de l'aigua, l'agricultura, etc. constitueixen oportunitats per a innovar i crear noves ocupacions entorn al medi ambient i la lluita contra el canvi climàtic.

TEULADA MORAIRA : BALCÓ A LA MAR ENTRE RIURAUS I CEPS DE MOSCATELL

Paco Tortosa

Ara fa un any, si més no, que vaig començar a passejar els pobles de Teulada i Moraira, el llogaret de Benimarco, la Font Santa..., així com tot el

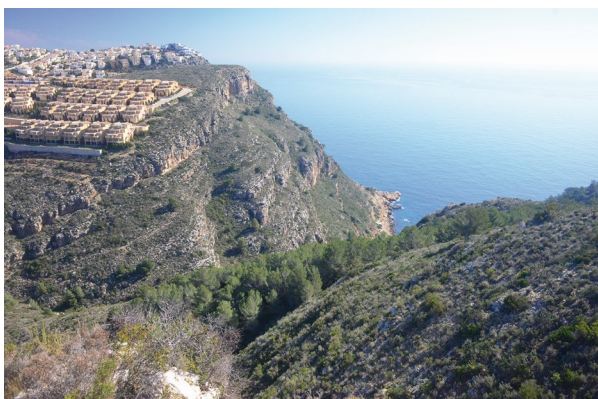
conjunt del terme. I ho he fet de manera més conscient que no quan anava de vacances temps enrere de més jove. L'objectiu? Atendre l'encàrrec que tan amablement em féu l'Ajuntament per tirar endavant este projecte de llibre de viatge per aquest raconet paradisiac de la Marina Alta. D'aquest llibre ací reproduïxo com a mena d'avanç per aquesta revista, una part ben curta del meu viatge. En concret un passeig pel barranc de la Viuda i la cala Llebeig.

“Al llarg de l'any i en diferents èpoques passege pel barranc de la Viuda. Agradeixo l'excel·lent estat de conservació. Caminar pel caixer, salvat miraculosament del procés d'urbanització, emociona. Per moments sembla que trepitge les terres interiors valencianes més feréstegues. Al principi m'hi acom-

panyen alguns bancals de vinyes i tarongers, a les poques passes la vegetació es densifica i m'endinse entre una agradable coberta vegetal de pi blanc als peus de la qual, s'estén un sotabosc de plantes com el llentiscle, el margalló, l'arbocer, l'espígol, la coscolla, el romer, l'espart o l'argelaga marinera, a la meua comarca de la Costera, l'argelaga és més resseca i punxosa que no ací a vora mar. Meravella el silenci de natura assilvestrada, més concentrat en allunyar-me físicament i visual de xalets i casetes. A la meua esquerra apareixen les runes pesaroses de la caseta de Reus. Passege per la vora i note que havia d'estar habitada fins fa unes dècades perquè es conreava secà i hi existeix un espai per a tancar el ramat. Avui la caseta de Reus plora l'abandó amb el sostre solsit que la porta lentament cap a una inexorable desaparició. Una part de la memòria rural desapareixerà.

Més avant, el caminet s'endinsa en un túnel de vegetació que hi proporciona un caliu impagable. Només silenci i el cant musical d'aus com merles, oronetes, còlbits... Alguna ocasió he vist el vol del falcó peregrí, la collalba negra o el roquer solitari. Aquest camí reserva d'altres sorpreses encoratjadores com

la presència imperceptible de restes de marges de pedra que mantenen la terra fèrtil horitzontalment. Un testimoni mut de la tasca dels llauradors en aquest racó del terme. Aquestes murs de pedra seca, solemnes, s'han convertit en refugi i lloc de pas de la fauna del barranc. Per sobre dels marges desfigurats hom adverteix el pas fugisser de sargantanes, serps, dragonets, fardatxos... Pel camí romanen molts dies restes orgàniques i petjades dels mamífers de la vida mediterrània actual com el teixó, l'eriçó, el porc senglar, els conills o la rabosa.

Després d'esmunyir-se la senda entre la penya de la Àguila, de 188 m d'altitud, i la muntanya de la Viuda, de 213 m, continua el traçat per la vora del llit del barranc fins a confluïr amb el barranc de la Cala. Ací el camí desapareix i he de transitar pel llit del barranc. Hi continue amb seguretat cap a la Cala gràcies a les ratlles verdes i blanques del sender homologat SL-CV-50 que uneix el barranc de la Viuda amb la cala Moraig, al terme de Poble Nou de Benitatxell. Al darrer tram sorprèn l'estretor

pètria del caixer. Especialment agradós resulta escoltar el renou d'unes ones marines invisibles acompanyades pels crits de gavines des del bell mig d'un congost muntanyenc. És com estar vora mar i a la muntanya ensems. A les poques passes, el barranc s'obri i apareix al meu davant la cala de major bellesa i intimitat del terme de Teulada i Poble Nou de Benitatxell. I de gran part de la Marina Alta. Una cala com la de Llebeig, encerclada per la mar, la punta de l'Alderà a la part de Poble Nou, l'illot de Basiu i els rocams de les Salinetes per la banda de Teulada, és un dels indrets més atractius i enlluernadors hui, al segle XXI. Amb la suprema condició que tan sols hom pot arribar-hi a peu o amb barca. Quan visite aquesta reduïda caleta sense sorra, sempre m'emocione. Durant l'hivern, entre setmana, el silenci decorat amb el renou de les ones és quasi místic. El bany, a les sanadores aigües marines, és possible en qualsevol època de l'any. Això sí, amb precaució, perquè el rocam de la cala impedeix el gaudi tranquil els dies de temporal, de llevant o de llebeig, quan bufen a considerable velocitat, que sol ser la major part de l'any. M'he fet sabedor, per informadors locals, que la cala Llebeig es va salvar de la massificació i dels vehicle a motor de pur miracle ja que Poble Nou de Benitatxell va intentar construir una carretera fins aquest vora mar secret. De fet, una petita carretera arriba a

prop de la unió dels barrancs de la Cala i de la Viuda. Sembla, encara com, que l'Ajuntament de Teulada va aturar la iniciativa en negar-se a què l'asfalt penetrés per terres teuladines.

Dues de les incomputables vegades que he visitat aquesta cala Llebeig, m'he trobat obertes dues de les casetes que habiten de manera discreta i distreta vora mar. Una d'elles és una caserna de carrabiners o guàrdia civil que s'emprava per a vigilar el contraban de productes com teixits o tabac. Un diumenge d'hivern em trobe amb un grup d'amics, xics i xiques de Poble Nou de Benitatxell i d'altres pobles de la Marina. Semblen propietaris o fills dels propietaris de la caserna i de l'altra caseta veïna. Davant les dues portes s'obri una mena de terrassa on passen gran part de l'any fent-se bons esmorzars, dinars i sopars. A l'interior de les dues casetes poden guisar i fins i tot fer nit en uns matalassos, com si dormiren a l'interior d'un vaixell. Gran part de l'oci de cap de setmana el passen aquí, davant la mar, amb la llum a trenc d'alba, prenent banys de sol, lluna i aigua salada. S'hi abandonen a les carícies del mar d'estels i les llunes plenes de les impagables i màgiques nits mediterrànies. Els explique aquest projecte de llibre i amb un somriure em

conviden a beure vi ecològic elaborat per un d'ells i a refrescar la gola amb cervesa fresqueta que han baixat carregada al llom pel llit del barranc. Em demanen que, a partir d'ara, cada vegada que baixi fins aquest paradís a trobar-me amb ells, porte un parell de cerveses a la motxilla. Aquesta gent s'estima el seu país i com valoren la cala, són ben gelosos del seu tresor i demanen que no divulgue en excés el seu paradís particular. Comenten que els dies d'estiu, centenars de persones hi arriben i en destrueixen la màgia marina. Desconec si amb la Llei de Costes aquestes casetes són legals o il·legals. Tant m'hi fa. A l'altra banda dels desguàs del barranc de la Cala, s'albiren altres casetes de la gent de Poble Nou.

*Sobre el penya-segat més pròxim a la mar, a prop de la caserna, s'ha excavat una cova per a guardar les barques de pescadors o d'oci. La cala és una mena de trencaclosques de rocams i cudols que aporten al conjunt un salvatgeisme colpidor. Entre els badalls de les roques del penya-segat creixen delicioses i delicades plantes rupícoles com la roseta de penya, la ferradura valenciana o la més coneguda esclafidora major o rosada (*Silene hifacensis*)*

Fotos: Paco Tortosa.

SOMBRAS Y LUCES DEL CAMPO TEULADINO

Alejandro Llobell Dalmau

El *turismo de masas* ha marcado un antes y un después en los municipios situados en el litoral así como en el traspaís, resultando afectado desde hace unas décadas. Este movimiento de masas, iniciado en España en la década de los cincuenta gracias al Plan de Estabilización de la Peseta, aprobado por las Cortes siendo ministros los señores Navarro y Ullastres, posibilitaría el desarrollo del actual turismo de masas en el litoral mediterráneo.

En la comarca de la Marina Alta este movimiento urbano-turístico supuso para el municipio de Teulada una importante aportación de divisas bajo determinadas formas, revitalizando la incipiente economía de la época en la mayoría de las familias, dando un nuevo impulso a la forma de vida local.

Ahora bien, los pocos conocimientos sobre el fenómeno turístico; la falta de preparación técnica de la Administración y la baja permanente de las rentas agrarias, desviaron hacia el sector de la construcción -y posteriormente de los servicios- la mayoría de la entonces generación de jóvenes trabajadores, desencantados con la rudeza del trabajo en el campo y la rentas mínimas del

mismo. La reubicación de la mano de obra en el sector turismo-urbanismo generó unos cambios bruscos en el campo al abandonar la mano de obra joven las labores agrícolas poco remuneradas y dedicar los fines de semana solo unas horas para el mantenimiento de las parcelas familiares.

Este cambio socio-laboral -sumado a la baja continua de las rentas agrícolas- motiva el lento pero progresivo abandono de las tierras de labor las cuales mayoritariamente se dedican al cultivo de la uva de moscatel romano. Sirva como ejemplo de lo anteriormente expuesto, la cantidad de hectáreas cultivadas de viña de moscatel unos años después del gran boom urbano-turístico: en 1975, se cultivaban en nuestro municipio 803 hectáreas de uva moscatel; se reduce a 502 el año 2007 el número de hectáreas y en 2014 ya solo se cultivaban 303 hectáreas. Este abandono de tierras de cultivo, representa al mismo tiempo la pérdida de una parte importante del paisaje escalonado de bancales y márgenes de piedra en seco que, aunque infravalorado, constituye un factor clave del atractivo turístico del municipio.

Regiones vinícolas como El Priorat, Montsant y la región italiana de la Toscana, han visto el enorme potencial de los bancales de viñedos como atractivo turístico y actualmente son parte integrante de su oferta turística. No solo las regiones mencionadas tienen una creciente actitud hacia su patrimonio agrario. Las conclusiones del seminario *El Patrimonio Agrario: razones para el reconocimiento cultural de los bienes agrícolas y ganaderos* celebrado en 2012 conocido como Carta de Baza, constata la relevancia de los valores culturales y naturales que tienen los bienes agrarios. Igualmente resulta interesante la iniciativa de la Generalitat Valenciana, al presentar formalmente a Patrimonio Cultural Inmaterial de la Humanidad ante la UNESCO en 2017, la construcción de piedra en seco o *marges* de las comarcas del norte de Castellón; las comarcas de Alicante como los municipios de Callosa d'en Sarrià,

Novelda, Crevillent o el Pinoso y seguramente también, La Marina Alta.

Si estamos orgullosos de nuestro territorio, contribuimos al mantenimiento de los bancales y *marges* -aunque solo sea mantenerlo limpio- conseguiremos aumentar el valor de nuestro territorio único en su aspecto paisajístico, aumentaremos su valor turístico y la propia Administración puede contribuir -como los países más avanzados de Europa- a la salvaguarda de nuestro patrimonio agrario único en su género.

Variando ligeramente lo que dijo Julien Gracq *“tantas manos para transformar este paisaje (mundo) y tan pocas miradas para contemplarlo”*.

Foto: Alejandro Llobell Dalmau

LES VENTES DE TEULADA I VOLTANTS

Fernando Sendra Bañuls

Les ventes han sigut un lloc de parada i descans en el camí, i sovint un dels pocs indrets que feien d'encontre de les persones en un temps en el qual havia poques oportunitats d'esbarjo i gaudi en les llargues jornades de treball al camp, en la trageria i en el transport de viatgers.

Encara que Teulada en l'actualitat no dispose de cap venta ni quasi restes de les mateixes, sí que n'ha tingut en el seu terme i en la fita en el terme de Benissa.

Venta de Xolela

Eixes ventes, situades més prop de Teulda que de Benissa, encara mantenen els edificis en peu ben conservats, i tant per la seua situació en la carretera nacional, passada la rodona de Teulada cap a Benissa, com perquè permeten contemplar-les i per ser la clientela habitual persones de Teulada, les comentem breument.

Són dues ventes separades uns 40 m: la de **Pomera**, també coneguda pel nom de **Xolela**, a la dreta, que va ser durant molts anys tenda de records o *souvenirs* per a visitants, i la de **Pastes** a l'esquerra,

nom que rep per les pastes que servia, la qual manté l'interior igual que quan era venta; les dues eren populars establiments de menjars, amb habitacions situades a la cambra per a pernoctacions de les persones (la de Pomera amb dues d'elles reservades per a les dones).

També foren unes ventes de posta amb espaioses quadres i els corresponents estables per a la rècula de cavalls del servei

Venta de Pastes

de les tartanes o *diligències* que tenien allí una parada oficial i parador de carros. La de Pastes l'edificà José Jorro Such per l'any 1870, i fou activa fins l'any 1954, quan era dels germans Pepe i Teresa Llorens Jorro de Benissa. La de Xolela, de la mateixa família i del mateix temps, tingué una vida activa un poc més llarga que l'anterior, ja que va restar oberta fins el 1962 quan la regentava Pepe Vallés (conegut per *Xolela*) de Teulada, amb un do de gents especial i òptim per a tractar amb els clients.

Els hostes majoritaris en pernoctacions de les dues eren verdulers i hortolans que

venien de la Safor, en concret de Piles, l'Alqueria de la Comtessa i Oliva, a vendre als mercats de Benissa, Teulada i Calp. Aquests aplegaven en els carros carregats de fruita i verdura a boqueta nit; feien nit allí i de bon matí eixien cap al mercat que els corresponia; també tenien com a clients assidus els tractants de la zona, sobretot de ramaderia equina: haques, matxos, burros, muls i potros, sent aquest ofici exercit per persones majorment d'ètnia calé o gitana.

Ja situats al terme de Teulada, en la cruïlla de les carreteres nacional 332 i la d'entrada cap a Teulada, hi era la venta del **Pla** a l'esquerre en sentit Gata, ben a prop de les dues anteriors, amb el nom degut a la

Venta Pla en 1995; i el pou, únic testimoni d'allò que fou la venta
partida rural on estava.

Aquesta venta, que com la majoria es va construir a conseqüència de les obres de l'actual carretera nacional, fou edificada pels anys vint del segle XX per una família de Teulada de cognom Ivars, i que a banda de menjar també expendia gasolina i tabac. Deixà de ser venta pels anys 1950-60 i continuà com a restaurant, després durant uns quants anys va estar tancada, i fou de nou oberta fins al voltant de l'any 2000 per *Pep* del *Pla* familiar del propietari inicial, per finalitzar al ser enderrocada l'any 2004 per construir la rodona d'accés a

Teulada des de la N-332. D'ella tan sols resta el pou a la vora de la rodona.

Seguint la nacional 332 sentit Gata, a l'entrada de la Garganta, hi havia pels voltants de la villa Parler, una venta també de postes, desapareguda, però de la què resten ruïnes de les parets de la casa, la de **Panxana**, venta que es cita en un plànol de 1900 i que deuria ser del segle XVIII.

Per finalitzar la sucinta descripció, ens centrem en la venta de **Minyana**, la qual, a pesar que fa molts anys que no hi és, permaneceix en l'imaginari popular com a cita per referir-se al lloc que ocupava, de denominació la *Venta*: situada a l'eixida de Teulada per la carretera que surt cap a les

vies amb direccions a Moraira (al cim de la costera de *Cabot*) i al Poble Nou, al final o al principi, tan se val, de l'actual avinguda de la Mediterrània; ara una finca de pisos que fou

de la família Minyana; en realitat propietat de Catalina Vallés Llobell, esposa del metge Minyana al final del segle XIX, época en la què sembla que no era venta, sinó que era el casal d'estiueig de la família, i era l'indret on es troba prop una farmàcia.

La venta degué ser activa durant els anys centrals i finals del segle XIX i satisfieia les necessitats dels viatgers i traginers que pel camí de Benimarco i Pedramala anaven cap a Benissa i Calp des de Benitatxell, Moraira i Teulada en els dos sentits de circulació.

Fotos: Fernando Sendra

Las vías pecuarias son las rutas o itinerarios por donde discurre o ha venido discurrendo tradicionalmente el tránsito ganadero. Las vías pecuarias cuyo itinerario discurre por territorio valenciano son bienes de dominio público de la Generalitat y, en consecuencia, inalienables, imprescriptibles e inembargables.

Son los art 2º y 3º de la Ley de Vías Pecuarias de la Comunidad Valenciana 3/2014 de 11 de julio que se publicó 20 años después que el Estado le diera las competencias a través del art 49. 10ª del Estatuto de Autonomía. 10 años después que la publicaran Castilla la Mancha y Aragón y 15 después de las Comunidades de Madrid y Andalucía. La ley estatal 3/1995 de 23 de Marzo dice lo mismo en cuando *definición y naturaleza jurídica*.

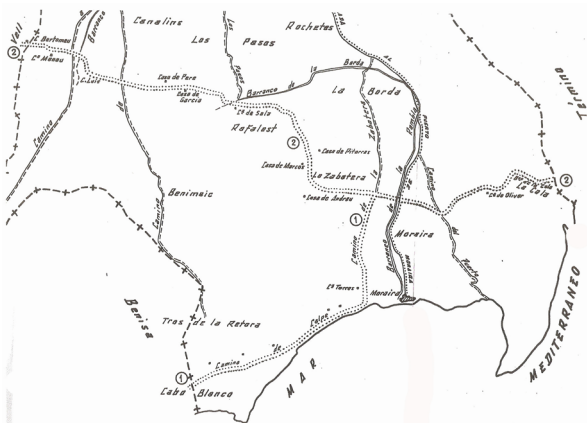
Debido a los conflictos entre ganaderos y agricultores en los años cincuenta el Estado propietario de las Vías Pecuarias decidió legalizarlas con un Expediente administrativo llamado "Clasificación". *La clasificación es el acto administrativo de carácter declarativo en virtud del cual la Generalitat determina la existencia, anchura, trazado y demás características físicas generales de cada vía pecuaria, así como su denominación.* Teulada fue el último pueblo de los que tiene límites, en clasificarlas. Catorce años después de Calp (1964 y Benissa (1965) que son con los que compartimos Vías Pecuarias. Aunque actualmente no haya tránsito ganadero, como bienes estatales desde la Edad Media, tenemos obligación de respetar-

las, conservarlas y usarlas como paseos, rutas etc. En Teulada debido a su tardía clasificación (1979) fueron modificadas, desviadas, cortadas (Azagador de la Torre) y sepultadas, borradas y resucitadas por otra ruta (Colada de Fanàdix). Canor es la única que se mantiene. La información es nula. En Benissa hace años que todo el mundo puede conocer la Clasificación para evitar que alguien tuviera la tentación de apropiarse o modificarlas. Siempre he conocido la existencia de las vías pecuarias (Assagadors) por mis abuelos. El materno vivía en Benimeit en el Azagador de la Torre y me contaba que la única distracción de los niños era ver pasar los ganados. Casa García está grafiada en la clasificación. El paterno tenía una noria y molino en la Colada de Fanàdix (camino de la Sabatera) y tuvo que construir un muro de un metro de ancho y medio de alto para que el ganado no arrasara las hortalizas. Casa Torres también esta grafiada en la clasificación. En 1929. J. Cardona comisionado por el Ayuntamiento hizo un plano del término municipal con sus partidas y polígonos y dibuja majestuosamente el Azagador de la Torre, sin duda importante y respetado el camino estatal de la época. Plano rescatado por J. Ivars.

El trazado de las vías pecuarias

La **Colada de Fanàdix**, viene por el camino de Calp, llega a la playa, ermita y Castillo de Moraira, toma el camino de la Sabatera para unirse al azagador de la Torre. Era el único camino. Hasta pasados los años cincuenta del siglo XX no se construyó la carretera que atrave-

saba la Sort, pasaba por el Molí e iba al encuentro del camino de Calp. De Moraira a Calp o a la Cometa se iba por el camino de la playa. Que fuera el cauce de un barranco, que en la riada de 1957 la zona quedó arrasada llevándose el molino al mar, atravesada por una vía pecuaria recién clasificada de 10 m. de anchura legal y al lado del Senillar, no impidió que fuera declarada zona urbana con autorización de edificación agrupada o en fila, o sea, casas de tres plantas en parcelas de 250m. Afortunadamente el COOPUT no lo permitió. Paralelamente alguien se ocupó de aplanar y sepultar la vía pecuaria y lo más pintoresco, el Catastro en el

Fragmento del Plano de J. Cardona (1929)

año 2000 al pasar de Rústica a Urbana hace desaparecer. La Ley del Catastro dice: *Los bienes de dominio público tendrán una referencia que se mantendrá al pasar de Rústica a Urbana hasta su desarrollo.* Ante el atropello se promueve un deslinde parcial. Pleitean contra la Conselleria, llegando hasta el tribunal Supremo, que dice que el trazado de la Colada de Fanàdix va por el camino de la Sabatera del Molí al mar y no como lo dibujan el PGOU de Teulada y GEONET por la carretera.

El **Azagador de la Torre** viene de Benissa, el Tros Vell, y sigue por el Pouet del Moro, Benimeit, la Sabatera, assagador de la Viuda y la Cala. Parece arbitrario que la clasificación del Azagador de la Torre dice que la anchura es de 2 a 10 metros sin decir donde son 10 ó 2. No hay en ninguna clasificación en la Comunidad Valenciana en la que la misma vía pecuaria sea cinco veces más ancha en un tramo que otro. El urbanizador de la mayor parte de Tabaira y la Sabatera es posible que influyera para que en su zona fueran 2 m., como también es posible que en la parte rústica de Beneimeit pero con posibilidades urbanísticas por su situación se influyera para que se modificara al camí dels Ollers que no tenía salida a principios del siglo XX y nunca ha habido transito ganadero, dejando que el Azagador de la Torre se muriera lentamente, incluso cortándole la salida. Por ley el urbanizador tiene que construir un paseo o alameda con la anchura de la Clasificación. En Tabaira y la Sabatera la han dibujado por medio de los banales. El condicionante nº1 del impacto ambiental para aprobar el PGOU es *respetar el trazado y anchura legal de las vías pecuarias*. El PGOU no tiene suficiente entidad para modificarlas según el Tribunal Supremo. GEONET está trabajando en su web. Dibujan un trazado que no respeta la realidad histórica, los informes de Conselleria, los deslindes aprobados y las sentencias firmes, es decir, la Colada de Fanàdix por la carretera. EL Azagador de la Torre por el camí dels Ollers y en Tabaira y la Sabatera por el abancalamiento. Espero y deseo que cumplan la ley.

Alicante. Navidad, 2017

PROJECTE INNOVACIÓ EDUCATIVA CEIP SANT VICENT FERRER: AULA ABP (Aprentatge Basat en Projectes) o COL.LABORATIVA.

El CEIP Sant Vicent Ferrer de Teulada aposta per les metodologies innovadores. S'ha creat el que es denomina una aula del futur. Les noves instal·lacions i ambientació estan dissenyades per desenvolupar

la creativitat i el treball de l'alumne d'una manera col·laborativa i innovadora.

Aquesta iniciativa ha estat possible gràcies a la participació en el projecte dels tres sectors de la Comunitat Educativa: El CEIP Sant Vicent Ferrer, l'AMPA i l'Ajuntament de Teulada.

L'aula del futur, projecte promogut pels ministeris d'Educació de la Unió Europea, és un espai d'ensenyament i aprenentatge totalment equipat, que pretén ajudar a visualitzar la forma en què les nostres aules actuals poden reorganitzar-se per promoure canvis en els estils d'ensenyament i aprenentatge. Aquesta organització està evidenciada per les actuacions d'èxit en les escoles europees.

La divisió de l'aula del futur en zones d'activitat té com a finalitat afavorir i estimular els

processos d'ensenyament i aprenentatge, fent de l'alumne el protagonista de tot el procés: l'alumne investiga, interactua, intercanvia, desenvolupa, crea i presenta.

L'aula destaca pel concepte d'organització de l'espai atenent al desenvolupament d'habilitats en els alumnes, més enllà de l'adquisició de continguts. L'organització tradicional de l'aula, en la qual el professor ocupa el pla principal com a transmissor de la informació, se sobrepassa per fer l'alumne el centre de tot el procés d'ensenyament i aprenentatge i fomentar la interacció, l'ex-

perimentació, l'intercanvi d'idees, la investigació, etc. entre professors i alumnes.

Aquesta configuració de l'espai afavoreix també que el professor amplie el seu paper de transmissor de continguts al de moderador, orientador, organitzador de les experiències, etc. i, especialment, el d'acompanyant de l'alumne en el seu procés d'aprenentatge. Això és l'evolució de l'ensenyament instructiu a l'ensenyament actiu.

MAPES I MAPES

Pau Fuster Puig

Quantes persones saben llegir i interpretar un mapa? Estarem d'acord que un mapa no és fàcil de llegir, amb les corbes de nivell que representen la geomorfologia, quadrícules que ens parlen de coordenades, línies que ens tracen camins i carreteres... Cal saber desxifrar tota aquesta amalgama de línies, punts i polígons per tal de poder treure'n el màxim profit. Però quan ho aconseguirem, us puc assegurar que en podrem treure molt, de profit.

de la cartografia. Un dia en què la societat en general siga capaç de saber llegir un mapa de la mateixa forma que ho sabem fer amb un llibre. I és que aquesta situació no passa a països més desenvolupats com Anglaterra o Estats Units, on topògrafs i cartògrafs són professionals amb prestigi social com metges, advocats o notaris. Com no van a ser-ho? Conèixer la teua terra és importantíssim. El coneixement és la base de qualsevol societat civilitzada, conèixer

és estimar i el mapa és l'instrument de coneixement del territori per excel·lència.

Així doncs, el mapa esdevé una ferramenta de vital im-

portància per al coneixement i anàlisi del territori que representa. El mapa com a document visual, és capaç de transmetre un important volum d'informació de forma instantània a simple colp d'ull, i quasi l'únic document amb la capacitat de transmetre les relacions espacials entre els diferents elements

Per totes aquestes suposades dificultats de lectura cartogràfica, pense que vivim en una societat amb un cert "analfabetisme" cartogràfic. Però igual que a principis de segle passat, un percentatge mínim de la població sabia llegir i escriure, i ara tot el món en sap, espere i desitge que arribe l'hora també

que conformen les nostres terres. Al cap i a la fi, repetisc: el mapa és el llibre per excel·lència del territori.

El Tossal Cartografies (www.eltossalcartografies.com) és un projecte editorial amb l'objectiu d'editar mapes rigorosos des del punt de vista

tècnic (per suposat, si no, no estaríem parlant d'un mapa), però amb el mateix rigor en el seu contingut, tant a nivell de qualitat com de quantitat de informació a representar. Uns mapes que siguin útils per a desplaçar-nos pel territori, però alhora convertir-lo en un document històric, on el patrimoni heretat, la nostra cultura que-

Així que, com a enginyer tècnic en Topografia, sempre m'agrada aprofitar aquestes ocasions que se'm presenten per tal de fer una petita reivindicació dels mapes. Sóc allò que podríem dir un "freak" dels mapes des de ben menut, i ara de major etat això em dedique. Senyor *Ubicació* m'anomenen alguns. Val a dir que també de ben menut vaig ser soci del desaparegut Centre Excursionista de València on vaig aprendre a conèixer i estimar les nostres muntanyes. D'aquesta combinació, mapes i muntanyes, no podia eixir altra cosa, que l'editorial que vaig muntar amb dos companys de la carrera ara fa quasi 10

anys. El Tossal Cartografies (www.eltossalcartografies.com) és un projecte editorial amb l'objectiu d'editar mapes rigorosos des del punt de vista tècnic. No debades, el mapa és el fruit del desenvolupament del coneixement humà, que com he dit, a més a més de servir com instrument pràctic, constitueix una autèntica metàfora del món i la cultura que el va produir.

Així que entre projecte i projecte, ens trobem ací a Teulada elaborant una cartografia a una escala a 1:10.000 del terme municipal per encàrrec de l'àrea de cultura de l'Ajuntament de Teulada. Un projecte que com no podria ser d'altra manera, pretén ser un reflex de la cultura que ha construït el paisatge teuladí. Hem navegat pel terme per tal de conèi-

emblanquinar i desinfectar les cases. Pedro Tro "Cigró", Pepe "Nadalet", Baptiste "Xoxima", Toni "Pomero", Pepe

Oller Vidal, Ramón de Xest, Pepe “Monxo”, Pere els Mobles... Persones que han col·laborat d’una forma desinteressada en aquest projecte i que han ajudat a posar en valor tot aquest patrimoni. Cal ser conscients que no ha estat fàcil, viure del camp era dur. Ara ho tenim tot a l’abast de la mà, però no sempre ha estat així, i si ara gaudim d’aquest benestar, és gràcies a l’esforç d’aquestes persones. Cal valorar les coses, és el camí de la satisfacció. Si coneixem i entenem el passat, acceptarem el present i dibuixarem un futur millor.

A cartoon illustration of a blue fly with large wings and a smiling face, holding a lit candle in its right hand. The fly is standing on two legs. The background is a solid light blue circle.

L'ACAT ES MOU

ÚLTIMES ACTIVITATS DE L'ACAT

Poemes en una Nit d'Estiu

Festa del Moscatell

II Mostra Curts de Moscatell

Jornades Culturals de la Tardor

Actuarió de Terato Teatre

Mercat de Nadal

Edició de la postal de l'Ermita
de Sant Vicent Ferrer

Edició del calendari
de l'ACAT 2018

